

PROLOGAS

NEŠINAS SUNKIU JUODU KREPŠIU DAKTARAS HORACI-
jus Kroftas žengė nelygiu šaligatviu. Nors popietę buvo
nutvieskusi saulė, gatvėje buvo tyku, tirštame ore tvyrojo bai-
mė. Krautuvių durys uždarytos, skląščiai užšauti, pro langus
jį stebėjo susirūpinę veidai. Penkiolika metų Londonas bijojo
choleros, ir štai ji čia.

Kroftas tam ruošėsi, skaitė pirmines ataskaitas apie epide-
mijas, siautusias Indijoje, Rusijoje ir Japonijoje. Net būdamas
nereligingas, maldoje dėkojo, kai tūkstantis aštuoni šimtai
dvidešimt septintais metais protrūkis pasibaigė Kaukaze, taip
ir nepasiekęs Europos. Na ir kvailas buvo. Po ketverių metų
mirtina liga iš tamsių miškų Rytuose atslinko į šešėliuose
skendinčius Balkanus. Kitais metais ji įveikė uolėtus Anglijos
krantus. Stebuklas, kad protrūkį pavyko sulaikyti Sanderlande,
tačiau tai buvo tik atokvėpis, ne atsitraukimas. Po trijų mėne-
sių liga pratrūko Londone.

Šiandien jau buvo aplankęs dešimt namų, visi maždaug pus-
antro kilometro spinduliu. Jis raukėsi, vis dar neramiai prisi-
mindamas paskutinį vizitą.

Džemis Votas pirmą kartą jį pakvietė vakar apžiūrėti jo
karščiuojančios žmonos. Šiandien ji jau buvo mirusi. Kaip ir
jos vaikai, o paties Džemio savijauta greitai prastėjo. Bus tikras

stebuklas, jei Kroftas rytoj ras jį dar gyvą. Liga buvo pernelyg stipri, kad ją įveiktum. Dar blogiau tai, kad bailūs parapijos vyrai nenorėjo ateiti ir išnešti Džemio šeimos kūnų. Kroftas šaukė ir plūdosi, perspėdamas, kad palikdami mirusiuosius tik paskatins ligos plitimą, kol galop vyrai, veidus apsimuturiavę drobinium audiniu, saugodamiesi miazmos, juos išnešė. Nuo rėkavimo Krofto gerklė liko sausa kaip kartonas.

Užsuks pas dar vieną šeimą ir galės keliauti namo. Bent dėl šio paciento turėjo trupinėlį vilties. Frensis Bidis, raštinės reikmenų krautuvėlės savininkas, prieš savaitę mirė ir buvo palaidotas negesintose kalkėse, tačiau jo žmona Margareta tvirta kaip plienas valia neleido sau gedėti. Vakar atžariai ir suspaustomis lūpomis pareiškė, kad neketina leisti savo sergančiai anytai numirti. Gerai nors tiek, kad jos dukra ir kūdikis buvo sveiki. Margaretai Bidi jis paliko gluosnio žievės tinktūros nuo karščiavimo ir patarė susirasti pagalbininkę anytai prižiūrėti, nors visi žinojo, kad niekas neateis.

– Pasistengsiu, daktare, – pažadėjo Margareta, brukdama šaukštą vandens anytai tarp suskirdusių lūpų.

Aštuonerių ar devynerių mergaitė pasisodinus ant kelio šokdino mažą vaikutį. Atrodė, kad senoji moteris po truputį taisosi.

Taip, jis tikėjosi Bidžių namuose pamatyti pagerėjimą. Krautuvė, be abejo, buvo uždaryta, tad jis garsiai pabeldė į duris. Niekas neatsakė. Dirstelėjo į laikrodį. Ponia Bidi žinojo, kad jis ateis.

– Ponia Bidi!

Vis tiek jokio atsako. Dabar jau sunerimęs daktaras paklibino rankeną. Ši krustelėjo. Atrakinta. Horacijus susiraukė. Nepanašu į ponią Bidi, tačiau dabar vis tiek nebuvo didelio

pavojaus, kad kas nors brausis vidun. Visi kaimynai žinojo, kokia nelaimė juos ištikusi. Kroftas įžengė į namą, praėjo pro blausiai apšviestas lentynas su užrašų knygomis ir popieriaus šūsnimis. Vos per savaitę prekystalį nugulė plonas dulkių sluoksnis.

Krautuvėlė buvo nedidelė, bet Bidžiai gyveno geriau už Džemį Votą. Vis dėlto pinigai negalėjo atbaidyti choleros ar bent kiek palengvinti ligos eigos. Jis užlipo į šeimos kambarius antrame aukšte.

– Ponia Bidi?

Spengė nejauki tylą, laiptinėje tvyrojo viską išduodantis dvokas. Susitaikęs su tuo, ką gali pamatyti, Kroftas perlipo per krūvą ant grindų numestų žaislinių kaladėlių ir įžengė į kambarį.

Anytos bedvasį kūną rado miegamajame, bet ponia Bidi, matyt, dar jautėsi gana gerai, nes buvo uždengusi jį paklode. Ji pati susirietusi gulėjo svetainėje ant grindų, plaukai tebebuvo drėgni, lūpos suskerdėjusios. Kūdikį pamatė šalia. Jis tikriausiai mirė vėliau, nes tįsojo nešvarumų baloje nepridengtas, o Kroftas žinojo, kad Margareta nebūtų palikusi savo vaiko neprižiūrėto. Atsidusęs išsitiesė, truktelėjo paltą. O kur vyresnė mergaitė?

Jis apsidairė. Jos niekur nesimatė.

– Panele Bidi? – Kroftas nežinojo mergaitės vardo. – Panele Bidi?

Veikiau pajuto, nei išgirdo, tylų iškvėpimą. Ji buvo už jo, susigūžusi aprintame krėsle. Kroftas kilstelėjo jos smakrą – dar gyva, oda karšta, žvilgsnis klaidžiojo. Jis suėmė jos ranką, tikėdamasis užčiuopti pulsą, susiraukęs skaičiavo lėtus, vos juntamus dūžius, jausdamas, kaip virpa mergaitės pirštai. Kitoje

rankoje priglaudusi prie krūtinės ji gniaužė samtį. Dubuo šali-
mais buvo tuščias. Sukrutėjo lūpos, ir nors neištare nė garso, jis
kone girdėjo, kaip skeldėjo jos pleiskanota oda.

Vandens, – sužiopčiojo ji. Kambaryje vandens nebuvo.

– Tuoj grįšiu, – pasakė jis ir nuėjo ieškoti virtuvės.

Vandens nebuvo ir čia, bet arbatinyje ant stalo rado šiek
tiek užplikytos arbatos, jau apkartusios ir susidrumstusios. Bus
gerai.

Jis pabandė užlašinti arbatos mergaitei ant lūpų, bet skystis
nuvarvėjo jai nespėjus sugauti. Susirūpinęs Kroftas pamirkė
savo nosinę, tada drėgną batisto audinį priglaudė jai prie bur-
nos ir mergaitė ėmė čiulpti. Jos pirštai, jau liesi kaip skeleto –
cholera buvo bauginamai agresyvi, – sugniaužė nosinę. Dak-
taras leido jai dar čiulpti, paskui vos įstengė ištraukti audinį,
kad vėl pamirkytų skystyje. Jos gniaužtai buvo stipresni, nei jis
tikėjosi, bet neleido sau ko nors viltis. Buvo per lengva, slegia-
mai lengva įsivaizduoti, kad pacientas taisosi. Argi jis nemanė,
kad senoji moteris ištemps? O šis vaikas atrodė trapus kaip
pienės pūkelis.

Ji negalėjo čia likti viena. Mergaitę reikėjo išmaudyti ir ap-
vilkti švariais drabužiais. Kas nors turi pamirkyti jai nosinę ir
būti šalia, kai, labiausiai tikėtina, liga ją įveiks.

Štai. Užulaidos. Gana geros, tikriausiai pati švariausia
drobė namuose. Kroftas abiem rankomis suėmė nešvarius
mergaitės naktinius marškinius ir perplėšė priekyje. Ji krūpte-
lėjo, bet jis nesuprato, ar ją išgąsdino jo rankos, ar triukšmas.
Mergaitė buvo pamėlusė ir labai liesa. Keliais įgudusiais karo
lauko chirurgo judesiais jis nutraukė nuo jos nešvarų dra-
bužį ir trūktelėjo užulaidą. Karnizas lūžo, žiedai nuplyšo ir

nutarškėjo ant grindų, sukeldami dulkių ir tinko dalelių debesį, ėmusį sukuriuoti kambarį užliejančioje saulės šviesoje. Kroftas stipriai užsimerkė ir sukosėjo. Mergaitė sugargaliavo. Palinkęs prie jos pamatė, kaip sumirksėjo įdubusios akys, suvirpėjo lūpos.

– Šš. Tuoj tave apklostysime. Užulaida puikiai tiks.

Pakėlęs ją apsuko keliais metrais tvirto audinio. Net ir suvniota į užulaidą, ji svėrė ne daugiau už vidutinio dydžio borderkolį. Kroftas buvo tvirtas ir pratęs kilnoti sunkias naštas, bet laisvas audinys painiojosi tarp jo rankų. Jis apsuko juo suglebusias mergaitės kojas ir nusinešė ją žemyn laiptais. Niekas nesulaikė jo išeinančio, stabtelėjęs pasibeldė į kaimynų duris.

– Turite ką nors pakviesti, kad išneštų kūnus, – pasakė pavargusių akių moteriai, įtariai žiūrinčiai į jį per plyšelį duryse.

Ji sumirksėjo. Kroftas vos susiturėjo jos neapšaukęs. Toji kvaila moteriškė žinojo, kad Bidžiai serga, bet nepajudino nė piršto, kad jiems padėtų.

– O šita? – paklausė moteris.

– Aš ją pasiimsiu.

Moteris nesiginčijo – arba nepastebėjo, arba nekreipė dėmesio į jo panieką. Gatvėje pamatę jį ir jo naštą visi suko akis į šalį. Kai sunkiai alsuodamas galų gale pasiekė namus, niekaip nesugebėjo išsiimti raktų. Turėjo pabelsti ir laukti, kol šeiminkė atidarys duris.

– Kas čia? – griežtai paklausė ji. – Negalite per priekines duris neštis namo lavonų.

Jam reguliariai pristatomi kūnai būdavo įnešami vidury nakties per galines duris, nes jei kas nors sužinotų, kad jis perka vogtus mirusiųjų kūnus, galėjo išdaužyti visus jų langus.

– Ši gyva. Užstojate man kelią, ponია Fips.

Ji išblyško.

– Negalite atsinešti į namus choleros!

Ir vis dėlto pasitraukė į šalį. Kroftas užkopė į antrą aukštą, ponია Fips susijaudinusi atsekė jam įkandin.

– Ji serga! Ką man su ja daryti?

– Atneškite jai vandens. Ne, geriau saldžios arbatos. Pabandydysime pagirdyti arbata. Ir suraskite, kuo ją apvilkti. Tiks ir mano marškiniai. Turėsite padėti man ją nuprausti.

Jokio atsako. Jis atsigręžė ir įsmeigė į šeimininkę griežtą žvilgsnį.

– Išmirė visa jos šeima.

Ponია Fips susierzynusi atsiduso.

– Ir pamanėte, kad galite ją išgelbėti!

Horacijus šyptelėjo puse lūpų. Kadangi laikė glėbyje mergaitę, negalėjo gūžtelėti.

– Veikiausiai nepavyks. Bet pabandyčiau.

Kai priėjo prie durų, šeimininkė šūktelėjo:

– Tik ne į mėlynąjį svečių kambarį! Ten pačios geriausios paklodės!

Ne taip, kaip jos darbdavys, ponია Fips buvo religinga. Sugrįžusi su kempine ir dubeniu vandens, ji pamiršo norą išsaugoti geriausias namų paklodes.

– Dieve brangus, – sumurmėjo ji.

Mergaitės oda buvo bemaž perregima, akys įkritisios tamsiai violetinėse akiduobėse. Ant pagalvės išdrikę susivėlę šiaudų spalvos plaukai.

– Nemėgink kalbėti. – Ponia Fips priėjo su drėgna kempine. – Tausok jėgas, vaikeli.

Iš pradžių mergaitė taisėsi, tada sveikata ėmė prastėti, kol vaikas liko liesas ir trapus kaip kiaušinio lukštas. Kruopščiai šaukštu girdomi arbata ir sultinys pereinavo per ją nė nepakeisdami spalvos. Kai mergaitė papilkėjo iki pelenų atspalvio ir pasidarė sausa kaip popierius, daktaras Kroftas ėmė trintis smakrą, o ponias Fips nuėjo į maisto sandėliuką, kur niekieno nestebima grąžė rankas. Tada tvirtai sukando dantis ir kaip karėivis, stojantis į žūtbutinį mūšį, užlipo į antrą aukštą dozuoti vaistų, dėti karštų kompresų ir prausti lignonės. Kai mergaitę išpylė prakaitas ir ji užsnūdo, ponias Fips apsiverkė.

Taip pelnė priekaištingą daktaro žvilgsnį.

– Tik nepasiduokit sentimentams, – perspėjo jis.

Jis pamatavo vaiko pulsą ir atsisėdo į kėdę prie lango užsirašyti duomenų.

Bet buvo per vėlu. Perkopusi keturiasdešimt, ponias Fips taip ir nebuvo ištekėjusi. „Ponas Fipsas“ buvo būtinas pramanas, kurio reikėjo paaukštinimui, kai prieš dvidešimt metų iš antro aukšto tarnaitės tapo namų šeimininke. Poniai Fips tylioji mergaitė, besiblaškanti per miegus, jau nebuvo tik pacientė. Ji – stebuklas, kūdikis, atneštas upe papiruso pintinėje. O ponias Fips nė nežinojo vaiko krikščioniško vardo.

Kai tik mažoji atgavo kalbos dovaną, šeimininkė, šaukštu girdydama ją sultiniu, užsiminė apie tai.

– Kadangi jau taisaisi, norėčiau tave vadinti vardu, o ne panele Bidi, – tarė ji, žiūrėdama į mergaitės gerklę. – Gerai. Nuryk. Imk dar vieną šaukštą. – Švelnia nosinaite nuvalė nuvarvėjusį sultinio lašelį. – Kaip tave vadino tėvai?

Mergaitė sumirksėjo, ištryškusi viena ašarėlė paliko žvilgančią sidabrinį pėdsaką, kaip sraigės, kenkiančios rožių krūmams, kuriuos ponია Fips puoselėjo žemės lopinėlyje už namo.

– Ar jų nebėra?

Jos tamsios akys ieškodamos apžvelgė visus kambario šešėlius. Neįstengdama prabilti, ponია Fips tik linktelėjo.

– Visų? Ir Piterio?

– Visų, likai tik tu.

Susigraudinusi ir pritrūkusi žodžių, ponია Fips priglaudė mergaitę prie krūtinės ir apstulbo, kai šios laibi piršteliai įsikabino į ją.

Iš skausmo užsimerkusi mergaitė sušnibždėjo:

– Mano vardas Eleonora.

– Koks gražus vardas.

Ponია Fips paglostė jai ranką, stebėdamasi, kad šis gestas pasirodė toks natūralus. Ji juk neturėjo patirties su vaikais.

– Jie vadino mane Nora.

– Ir aš taip vadinsiu. Liko dar du šaukštai sultinio.

Padėjusi į šalį tuščią dubenėlį, ponია Fips suglostė Noros plaukus, tada apsigalvojo ir atsinešė šukas. Išnarpliojusi susivėlusius kuokštus norėjo su kaspinu laisvai supinti jai kasas, bet Nora jau miegojo.

Kai Nora pirmą kartą įstengė išlipti iš lovos ir sėdėdama ant kėdės prie židinio suvalgė dubenėlį skystos avižinės košės, ponია Fips uždarė mergaitės miegamojo duris, tyliai nutipeno laiptais ir kreipėsi į daktarą jo darbo kabinete. Prieš prabildama dar įsitikino, kad sandariai uždarė duris.

– Taip? – paklausė daktaras Kroftas pakėlęs akis.

– Jau geriau.

– Puiku, puiku.

Jis vėl susitelkė į užrašinę, bet ponia Fips nekreipė dėmesio į šį ženklą, kad jau gali eiti.

– Pone? Norėčiau žinoti, ką ketinate daryti su Nora.

– Su kuo? – Jis sutrikęs vėl pažvelgė į ją.

Ponia Fips mėgo ir gerbė savo darbdavį. Dažniausiai.

– Panele Eleonora Bidi, mergaite, kurią parnešėte namo, kad ištraukčiau ją iš kapo.

– Manau, turėsime išsiaiškinti, ar ji turi dar kokių giminaičių.

Ponia Fips jau buvo išsiklausinėjusi ir žinojo, kad nieko daugiau nėra. Kukliai sunėrusi pirštus (nors šnervės buvo išsiplėtusios), ji tai paaiškino daktarui.

– Galbūt parapija... – Jis pastebėjo jos griežtą žvilgsnį ir persigalvojo. – Ko gero, galėčiau surasti jai mokyklą.

– Ji – ne kačiukas. Negalite jos vėl išmesti. – Anksčiau niekada taip šiurkščiai nekalbėjo su daktaru. – Noriu ją pasilikti.

– Kur?

– Be abejo, mėlynajame kambaryje. Nelaikysiu gi sandėliuke.

– Bet kodėl?

Aštrus kaip skalpelis klausimas ją suglumino. Negalėjo paaiškinti. Ponia Fips žinojo tik tiek, kad jai reikia tos mergaitės, kad per dienas raudos, jeigu ją praras. Neįstengdama kalbėti, ji tik stipriai suspaudė lūpas, ir daktaras Kroftas, kuriam dažnai tekdavo pačiam suprasti tai, ko žmonės negalėdavo įvardinti, staiga sumojo, jog tai jausmų klausimas. Jis nemėgo per daug ginčytis su savo šeimininke. Ji buvo vienintelė moteris

Anglijoje, neprieštaraujanti valyti dulkes aplink supjaustytas kūno dalis. Taigi linktelėjo ir grįžo prie savo užrašų.

– Gerai. Puiki mintis. Pasiliksimė mergaitę. Po metų kitų, kai į Londoną sugrįš cholera, galėsiu stebėti, ar ji įgijo imunitetą.

Ponia Fips neteko žado, bet nusprendė atleisti jam už beširdžius žodžius. Ji laimėjo.

1 SKYRIUS

Po trylikos metų. 1845 m.

NORA NUO DRĖGNOS KAKTOS NUSIBRAUKĖ NEKLUSNIAŲ sruoga. Rytinė migla virš Temzės niekaip nesisklaidė, kaupė vasaros karštį kaip drėgna marška, išskleista virš miesto. Gatvėse tvyrojo aitrus dvokas, prasiskverbiantis ir į namus. Net ir kantrioji Nora raukė nosį. Priglaudusi pakvepintą nosinaitę prie veido nuskubėjo atidaryti laukųjų durų.

Dar vienas kandidatas. Jie ieškojo naujo tarno, kuris turėjo pasižymėti retomis ir labai vertinamomis savybėmis: daktaro Krofto namams reikėjo tylių ir diskretiškų tarnų. Iki šiol visi Noros vesti pokalbiai dėl darbo buvo nesėkmingi. Sudirgusi ji užkliuvo už susiraičiusio kilimėlio prieškambarėje ir tyliai keiktelėjo – ir dėl kilimėlio, ir dėl berniuko, nežinančio, kad reikia naudotis galinėmis durimis.

Pikta susiraukusi ji atplėšė duris.

– Tikėjaisi, kad eisi per galines duris, – pareiškė ji.

– Atsiprašau?

Noros akys prisitaikė prie ryškios dienos šviesos. O ne. Tikrai ne berniūktis. Tai buvo vyras, aukštas, tvarkingai pakirpta barzda, kuri vis tiek nenuslėpė jo jauno amžiaus. Rankose laikė

brangią bebrenos kepurę. Nora nusibraukė delnus į susiglamžiusį sijoną ir sutrikusi šyptelėjo.

– Labai atsiprašau. Kuo galiu padėti?

Jis sudvejojo.

– Ar turėjau įeiti per galines namo duris? Ten ir yra klinika?

Ak, naujas pacientas. Sprendžiant pagal išvaizdą, iš Meifero. Nora iškaito, svarstydamą, kodėl jis atėjo čia, užuot ką nors pasiuntęs pakviesti daktarą Kroftą. Galbūt turėjo asmeninių negalavimų, tokių, kurie užklumpa, kai lankaisi triukšminguose klubuose ar pas laisvo elgesio moteris. Jis buvo dailus – gana dailus, kad prisidarytų tokių bėdų. Žmonės nukeliaudavo toli nuo namų, norėdami nusišėpti tokius dalykus nuo kaimynų. Arba žmonių.

Nora atsikrenkštė.

– Atsiprašau. Deja, daktaras Kroftas išėjęs. Jį iškvietė į ligoninę pavaduoti kito daktaro, kuris turėjo skaityti paskaitą. Jei sugrįžtumėte po valandos... Arba galėtumėte užeiti ir palaukti.

Ak, kad tik jis neužeitų ir nelauktų. Ji šįryt buvo taip užsiėmusi pokalbiais dėl darbo, kad nespėjo patikrinti, kaip atrodo svetainė.

– Su malonumu palauksiu. Galbūt galėčiau dirstelėti į apžiūrų kambarius?

Nora sumirksėjo. Ar ji kaip nors jį įžeidė? Ar atvykęs į Karalienės Didžiąją gatvę jis pamanė, kad jų klinika prasto lygio? Tiesa, rajonas nuskurdęs ir namas kiek aptriušęs, bet klinika buvo šviesi ir nepriekaištingai švari.

– Arba, jei mano kambarys paruoštas, galėčiau išsidėlioti daiktus, – pasakė jis.

– Daiktus?

Tik tada Nora ant pirmo laiptelio pamatė jo krepšius. *Ar jis ketina čia likti?* Šiandien nenumatyta jokių operacijų, bet daktaras Kroftas galėjo kam nors pažadėti ir paskui pamiršti informuoti Norą.

– Atleiskit, aš kiek sutrikusi, – prisipažino ji. – Nežinojau, kad daktaras Kroftas laukia paciento, kuris liks čia per naktį, bet greitai paruošiu jums kambarį.

– Atsiprašau, – atsakė vyras, nors neatrodė, kad gailėtųsi. – Manau, tai šioks toks nesusipratimas. Leiskite deramai prisistatyti. Aš – daktaras Danielius Gibsonas, naujasis chirurgo padėjėjas.

Jai atvipo burna.

– Kokio chirurgo? – galiausiai ištare.

Jis atitraukė ištiestą ranką, jos Nora nė nebuvo pastebėjusi.

– Šios klinikos. Mane pasamdė daktaras Kroftas. Tikriausiai minėjo mane... – pamatęs, kaip ji apstulbo, daktaras Gibsonas nutilo.

Toji diena atėjo – karšta ir nuobodi kaip ir kiekvienas rytas, tačiau šiandien Nora stebeilijosi į veidą žmogaus, kuris pakeis ją. Vyras šypsojosi. Ar jis stengėsi ją sužavėti?

Pasinaudojęs jos suglumimu, jis susirinko krepšius ir įžengė į prieškambarį. Nors atėjo šia triukšminga gatve, jo batai neįtikėtinais žvilgėjo, tarytum dulkės būtų nenorėjusios prie jo lipti.

Šalia Noros išdygo ponias Fips. *Gerai. Sąjungininkė.*

– Ar kilo kokių bėdų?

– Šis vyras tvirtina, kad daktaras pasamdė jį chirurgo padėjėju. Čia!